

**Матеріали Всеукраїнської  
науково-практичної конференції**

# **ПОДІЛЬСЬКІ ЧИТАННЯ:**

***Охорона довкілля, збереження біотичного та  
ландшафтного різноманіття,  
природнича освіта:  
проблеми, перспективи, рішення***

***Присвячена 25-річчю кафедри екології та біологічної освіти  
Хмельницького національного університету***



**м. Хмельницький  
11-13 жовтня 2021 р.**

Хмельницький національний університет  
Кам'янець-подільський національний університет імені Івана Огієнка  
Тернопільський національний педагогічний університет  
імені Володимира Гнатюка  
Національний лісотехнічний університет України  
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності  
Рівненський державний гуманітарний університет  
Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти  
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка  
КВНЗ Вінницька академія неперервної освіти  
Національний природний парк «Подільські Товтри»  
Національний природний парк «Мале Полісся»  
Всеукраїнська екологічна ліга  
Західноукраїнське орнітологічне товариство  
Товариство подільських природодослідників та природолюбів

## ПОДІЛЬСЬКІ ЧИТАННЯ

---

**Охорона довкілля,  
збереження біотичного та ландшафтного різноманіття,  
природнича освіта: проблеми, перспективи, рішення**

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції

*Присвячена 25-річчю кафедри екології та біологічної освіти  
Хмельницького національного університету*

*11–13 жовтня 2021 р.*

Хмельницький

УДК: 502/504:37(477.43)

П44

*Рекомендовано до друку науково-технічною радою  
Хмельницького національного університету,  
протокол № 9 від 1.11.2021*

***Редакційна колегія:***

Міронова Н. Г. – д-р с.-г. наук, доц.,  
Хмельницький національний університет;

Білецька Г. А. – д-р пед. наук, доц.,  
Хмельницький національний університет;

*Відповідальність за грамотність, правильність фактів і посилань  
несуть автори статей*

**П44 Подільські читання.** Охорона довкілля, збереження біотичного та ландшафтного різноманіття, природнича освіта: проблеми, перспективи, рішення : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Присвячена 25-річчю кафедри екології та біологічної освіти Хмельницького національного університету (11–13 жовт. 2021 р., Хмельницький) / за заг. ред. Г. А. Білецької. Хмельницький : ХНУ, 2021. 311 с.

Подано матеріали, присвячені сучасним проблемам охорони довкілля, збереження біотичного та ландшафтного різноманіття, екологічної і природничої освіти. Адресовано науковцям, викладачам, учителям, аспірантам, студентам, усім, хто цікавиться екологічними проблемами.

**УДК: 502/504:37(477.43)**

© Автори статей, 2021

© ХНУ, оригінал-макет, 2021

## Використані джерела

1. Черничко Р. Н. Размещение и численность береговой ласточки на некоторых территориях степной и лесостепной зон Украины / Р. Н. Черничко, Г. Г. Черничко, Б. А. Гаврись и др. // Беркут. – 1996. – Т. 5. – Вып. 1. – С. 44–52.

2. Черничко Р. Н. Зависимость успешности размножения береговой ласточки от некоторых характеристик колоний / Р. Н. Черничко // Современные проблемы изучения колониальности у птиц : Материалы 2-го совещания по теретическим аспектам колониальности у птиц. – Симферополь-Мелитополь, 1990. – С. 109–112.

УДК 911.3:338.48

**Я. О. МАРИНЯК**

clavko01@gmail.com,

Тернопільський національний педагогічний університет  
імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль

## ОХОРОНА ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРИРОДНО-ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ ПОДІЛЛЯ

Подільський туристичний регіон, до складу якого входять Вінницька, Тернопільська та Хмельницька області, знаходиться в Південно-Західній частині України. Його площа 60,9 тис. км<sup>2</sup>, (10,1 % площі України), чисельність населення – 4560,2 тис. осіб (9,5 % кількості населення країни) в т. ч. сільське населення – 53 %, міське – 47 %.

Регіон має зручне економіко-географічне та туристичне положення, зокрема, такі його характеристики, як централізованість, сусідство з відносно розвиненими регіонами, вигідне транспортне сполучення.

Туристичні ресурси. Природні. Потенціал рекреаційних ресурсів – 769,5 тис. га, що становить 19,1 % від загального показника по країні, в т.ч. у Вінницькій області – 290,7 тис. га, Тернопільській – 207,0 тис. га, Хмельницькій – 268,2 тис. га. Рекреаційні ресурси освоєні на 103,0 тис. га, або 13,4 % загальної площі. Потенційна місткість природних ландшафтів – 1899 тис. осіб, або 12,5 % до загального показника.

У межах Поділля є 12 освоєних та розвіданих родовищ мінеральних вод, серед яких найбільші експлуатаційні запаси зосереджені у Вінницькій та Хмельницькій областях. Тернопільська область

має п'ять родовищ з надзвичайно високим потенціалом прогнозних запасів мінеральних вод, за яким займає третє місце в країні та має великі перспективи для розвитку санаторно-курортної галузі. Найбільш цінні гідромінеральні ресурси регіону – це Новохмельницьке та Хмельницьке родовища радонових вод у Вінницькій області, на базі яких функціонує широко відомий бальнеологічний курорт загальнодержавного значення «Хмельник». Експлуатаційні запаси мінеральних вод Поділля оцінюються у 7127 м<sup>3</sup> на добу, що становить 11,1 % до загальних запасів мінеральних вод країни, а використовується лише 922,1 м<sup>3</sup> на добу або 12,9 %. У цьому регіоні існує 30 родовищ торф'яних грязей, але практично використовується два – «Войтовецьке» (Вінницька область) та «Конопківське» (Тернопільська область).

Ландшафтні рекреаційні ресурси Поділля, доволі значні – 765,9 тис. га, що складає 9,9 % від загальної кількості по Україні. Площа лісів регіону – 866,6 тис. га, (9,2 % від площі усіх лісів країни), лісистість території – 12,05 %. Ліси рекреаційного призначення займають 100,8 тис. га, що складає 4,5 % площі рекреаційних лісів України та 12,5 % лісів регіону.

Площа закріплених мисливських угідь регіону становить 4683,4 тис. га (10,1 % мисливських угідь країни), в тому числі: у Вінницькій області – 2135,1 тис. га, Тернопільській – 972,9 тис. га, Хмельницькій – 1575,4 тис. га. Мисливська фауна досить різноманітна: понад 50 видів птахів та 20 видів ссавців.

Однією з найважливіших складових рекреаційних ресурсів Поділля є об'єкти природно-заповідного фонду (ПЗФ), яких в межах регіону зареєстровано 1439 од. В регіоні заповідано 8,4 % території, в тому числі у Вінницькій – 2,6 %, Тернопільській – 8,7 % і Хмельницькій – 15,5 %.

Найбільш туристично-привабливими об'єктами ПЗФ є національний природний парк «Подільські Товтри», «Кременецькі гори» та Центральньо-Подільський, а також регіональні ландшафтні парки – Зарваницький, Загребелля, Дністровський каньйон, природний заповідник «Медобори».

Особливо цінним об'єктом є печери Тернопільської області. Борщівський район – один з найбільших «печерних» територій у світі. Серед гіпсових печер області абсолютний рекордсмен печера Оптимістична, її довжина 207 км. А найбільш мальовнича та приваблива для туризму – печера Кришталева.

Потенціал рекреаційних ресурсів – 769,5 тис. га, що становить 19,1 % від загального показника по країні в т. ч. у Вінницькій

області – 290,7 тис. га, Тернопільській – 207,0, Хмельницькій – 268,2. Рекреаційні ресурси освоєні на 103,0 тис. га, або 13,4 % загальної площі. Потенційні місткість природних ландшафтів – 1899 тис. осіб, або 12,5 % до загальної.

Перспективною курортною місцевістю регіону є Збручанське родовище мінеральних вод типу «Нафтуся», одне із найбільших в світі, за деякими оцінками можлива одночасна його місткість – 100 тис. осіб. Головним завданням розвитку санаторної бази є реконструкція місцевих курортів, а також перепрофілювання деяких баз відпочинку, що розміщені в місцях із запасами мінеральних вод під санаторно-курортне лікування. В подальшій перспективі можливе використання Дністровського водосховища з геліотерапевтичними цілями майже цілорічне. Останнім часом в регіоні набирає потужних обертів сільський туризм, а саме Грицівський осередок сільського туризму.

Поділля є одним із найперспективніших регіонів країни щодо функціонування туристичної сфери та має широкі можливості для розвитку як регіонального, так і міжрегіонального та міжнародного туризму при умові охорони та збереження природно-туристичних ресурсів.

### **Використані джерела**

1. Головне управління статистики у Вінницькій ресурс]. області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua/>.
2. Головне управління статистики у Тернопільській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.te.ukrstat.gov.ua/>.
3. Головне управління статистики у Хмельницькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/index.htm>.
4. Екологічний паспорт Вінницької області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.vineco.gov.ua/load/st\\_d/e\\_p/ekologichnij\\_pasport\\_obl](http://www.vineco.gov.ua/load/st_d/e_p/ekologichnij_pasport_obl).
5. Екологічний паспорт Тернопільської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecoternopil.gov.ua/index.php/pro-departament/novyny/127-ekolohichni-pasport-ternopilskoi-oblasti-2016-roku>.
6. Екологічний паспорт Хмельницької області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oblrada.km.ua/menu/top/14>.

## ЗМІСТ

---

### Секція 1

#### Сучасні ландшафтно-екологічні дослідження Поділля та суміжних територій

**Дудин Р. Б.**

Стан насаджень скверу по вулиці генерала Кузневича у м. Львові .....3

**Магуз О. В.**

Оцінка ефективності системи лісокористування Хмельницької області.....5

**Площанський П. М.**

Травертинова скеля у селі Печорна – унікальна складова ландшафтного різноманіття Дністрянського каньйону та її туристичний потенціал .....8

**Скробала В. М., Дида А. П.**

Особливості стратегії видів трав'яного покриву паркових і лісопаркових насаджень м. Львова.

П. Асоціація *Chaerophylli temuli-Aceretum* (Kramaretc et al. 1992)

Kramaretc et V. Sl. 1995 ..... 11

**Тарасенко М. О., Бігняк О. П., Тарасенко І. М.**

Туристично-рекреаційний потенціал товтрової гряди села Біла

Кам'янець-Подільського району Хмельницької області та його околиць.. 13

**Чернюк Г. В., Касіяник І. П., Любинська І. Б., Матвійчук Б. В.**

Сезонний та просторовий розподіл сприятливих

для літнього відпочинку погод в районах Поділля..... 16

**Чернюк Г. В., Кузишин А. В.**

Екологічні аспекти клімату Поділля для життєдіяльності людини ..... 19

### Секція 2

#### Охорона та збереження біотичного і ландшафтного різноманіття

**Багацька О. М., Демченко Д. Є.**

Аналіз дендрофлори «Корпусного саду» в м. Полтава .....23

**Барна М. М., Барна Л. С.**

Охорона рідкісних рослин

Голицького ботанічного заказника (Тернопільська область) .....25

<b>Вертель В. В., Вертель Г. І.</b> Наукова характеристика перспективної ботанічної пам'ятки природи місцевого значення «Дуб у с. Білка».....	27
<b>Дребет М. В.</b> Ссавіц Аеропорту Хмельницький. Оцінка поточного стану видів та оселищ.....	30
<b>Ємельянова С. М.</b> Ценотичне різноманіття вищої водної рослинності долини р. Південний Буг.....	36
<b>Зубкович І. В.</b> Сучасний стан іхтіофауни озера Велике (Нобельський національний природний парк).....	39
<b>Казімірова Л. П., Мельник Д. С.</b> Капустяні Ботанічного саду Хмельницького національного університету.....	42
<b>Казімірова Л. П., Яночкіна А. О.</b> Родина цибулеві у флорі Хмельницької області.....	46
<b>Козак М. І., Покудіна І. Ю., Матвійчук О. М.</b> Вища флора макрофітів річки Південний Буг в межах м. Хмельницький.....	50
<b>Козир М. С.</b> Нові знахідки <i>Neottia Nidus-avis</i> (L.) Rich. в НПП «Подільські Товтри».....	54
<b>Колодій В. А., Норкіна А. В.</b> Вікова структура популяції <i>Anemone sylvestris</i> L. в умовах Смотрицького каньйону (околиці с. Смотрич Кам'янець-Подільського району Хмельницької області).....	55
<b>Кушнар'єв І. О.</b> Розподіл колоній ластівки берегової у пійми річки Псел.....	58
<b>Мариняк Я. О.</b> Охорона та збереження природно-туристичних ресурсів Поділля.....	59
<b>Мудрак О. В., Єлісавенко Ю. А.</b> Перспективи створення лісових заповідних об'єктів в межах Східного Поділля: теорія і практика.....	62
<b>Мудрак О. В., Клочанюк В. В.</b> Згарський заказник як об'єкт дослідження басейну ріки.....	66
<b>Новицька С. Р., Янковська Л. В.</b> Туристичні маршрути перспективного регіонального ландшафтного парку «Почаївський».....	72
<b>Полянчук І. Й., Глеб Р. Ю.</b> Охорона та збереження тису ягідного в лісах Карпатського біосферного заповідника.....	75